

*Jaap en Peter Honingh
voor de nieuwe stal*

Soepel naar de volgende generatie

In een gespreid bedje kwam Peter Honingh niet, toen hij besloot het bedrijf van zijn ouders over te nemen. Maar ondanks 'stallen uit het museum' was de bedrijfsovername binnen drie jaar een feit en verrees er ook nog een nieuwe stal. De gunfactor en ruimte om dingen anders te doen zorgden voor een bijzonder vlotte overgang naar de volgende generatie.

TEKST JAAP VAN DER KNAAP

'Geef ze de ruimte, loop de nieuwe generatie niet voor de voeten. Wie op 55-jarige leeftijd nog denkt dat hij het initiatief moet nemen, is verkeerd bezig.' Het is dé tip die Jaap Honingh uit Zuiderwoude geeft voor een soepele bedrijfsovername. Jaap Honingh is nu 61 jaar en rondde de bedrijfsovername met zijn zoon Peter drie jaar geleden af. Peter Honingh, 30 jaar inmiddels, heeft ook een tip voor zijn generatiegenoten die het familiebedrijf willen voortzetten: 'Zorg dat je jezelf breed ontwikkeld hebt, zodat je bewuste keuzes kunt maken.'

Het zijn zulke heldere adviezen die vader en zoon Honingh geven, dat ze eigenlijk vanzelfsprekend klinken. Maar zo is het helaas niet. Er zijn talloze voorbeelden dat de bedrijfsovername stroef verloopt of zelfs helemaal niet meer doorgaat vanwege ruzies over verantwoordelijkheden, over geld of over de gunfactor. Bedrijfsovername kan een spannende periode zijn, al is het maar door de verschillende visies van de oudere en de nieuwe generatie. Verschillend in denken, doen en voorkomen geldt beslist ook voor vader en zoon Honingh, maar toch verliep de bedrijfsovername van het melkveebedrijf naar de volgende generatie opvallend vlot. Slechts drie jaar na de start van de maatschap tussen Peter, zijn vader Jaap en moeder Petra nam hij het bedrijf al over. 'De datum van de bedrijfsovername stond bij de start van de maatschap al vast', zo vertelt Jaap. 'Om vermogen te mogen doorschuiven van de fiscus moet een maatschap minimaal drie jaar bestaan, maar anders had ik Peter al eerder het bedrijf laten overnemen. Hij is de nieuwe generatie; ik wilde hem zo snel mogelijk de volledige verantwoordelijkheid geven.'

Laatste grote investering in 1981

Is de bedrijfsovername bij de familie Honingh er dan een volgens het boekje geweest? Toch niet helemaal. Peter vertelt over het moment dat hij besloot om te onderzoeken of hij toch boer wilde worden. 'Eigenlijk was mijn één jaar oudere zus Annika meer met dieren bezig dan ik. Zij

BEDRIJFSPROFIEL

	1976	2018
eigenaar	Jaap Honingh	Peter Honingh
aantal melkkoeien	13	100
aantal stuks jongvee	4	35
aantal hectare	9	55
productie/koe	5500 kg	9900 kg

Zuiderwoude

kende alle koeien. Ik had daar nauwelijks interesse voor. Ik wilde niet van jongs af aan boer worden. Pas halverwege mijn vwo-opleiding bedacht ik dat het wel superjammer zou zijn wanneer ons bedrijf, dat al vier generaties op deze plek boert, zou stoppen. Dat is iets wat toch in je hoofd meespeelt wanneer je serieus begint na te denken over de toekomst.'

Peter vond de economische vakken tijdens zijn vwo-studie het leukst en besloot de hoge landbouwschool CAH in Dronten te gaan volgen. 'Ik kreeg interesse in fokkerij en zag ook de leuke dingen van het boerenvak. Ook zag ik dat de door mij altijd verheerlijkte ouderwetse thuissituatie eigenlijk niet toekomstbestendig was. Ik realiseerde me dat ik het anders wilde gaan doen dan mijn vader.' Dat boeren anders kon, was voor Jaap geen punt, ook al werkte hij zelf eigenlijk al meer dan dertig jaar nagenoeg op dezelfde manier. 'Ik heb een hekel aan geld lenen en ben gek op handwerk. De grupstal voor 46 koeien had ik in 1981 vlak voor de superheffing zelf gebouwd, maar daarna heb ik geen grote investeringen meer gedaan. De droge koeien en het jongvee stonden verdeeld over meerdere stalletjes op het erf. Ik molk 4 ton melkquotum vol en maakte weinig kosten. Dagelijks reed ik 25 kruiwagens mest uit de stal en voerde ik alle koeien met de hand. Echt geweldig mooi werk!' Jaap kijkt met plezier terug op deze arbeidsintensieve jaren. 'Dat was gewoon succesvol. Wat wil je nog meer? Ik heb altijd belasting moeten betalen, omdat we met deze manier van werken prima geld verdienden.'

▲ *Peter geeft veel aandacht aan het management van het grasland. Elke 12 uur krijgen de koeien een nieuw perceel. De quad is daarbij onmisbaar*

Vader en zoon zijn beiden uitgesproken types. Maar toch zorgde dat niet voor problemen bij de gesprekken over overname. ‘We zeggen hier, aan deze keukentafel, gewoon alles tegen elkaar. Wat je goed vindt, maar ook wat je niet aanstaat’, zo stelt Jaap. ‘Dat is soms recht voor zijn raap, maar dan weet je waar je aan toe bent. Ruzie krijgen we hier niet, omdat we accepteren dat iemand anders over een bepaald onderwerp kan denken.’

Het klinkt simpel, en zo simpel is het volgens Peter ook. ‘Binnen onze familie werkt het in elk geval. We hebben een oplossing voordat iets echt een probleem is. Maar voor de buitenwereld is onze directheid weleens confronterend. Het is niet altijd even tactisch om te zeggen wat je denkt. Al ben ik daarin wel politieker dan mijn vader.’ Peter volgde de opleiding Dier en veehouderij in Dronten en keek goed om zich heen om plannen te maken voor het bedrijf thuis. ‘Ik nam weleens wat ideeën mee van

school, maar de afspraak was: wie thuis werkt, die bepaalt. Met andere woorden: pa was gewoon de baas.’ Dat werd na afronding van de opleiding anders: precies op de dag dat Peter zijn diploma kreeg, ging hij in maatschap met zijn ouders. ‘Ik ging thuis aan het werk, maar wilde ook ervaring opdoen in de praktijk. Via de Agrarische Bedrijfsverzorging kon ik bij diverse boeren aan de slag.’ Met zijn opleiding had Peter ook in de – beter betaalde – vertegenwoordigerswereld kunnen werken, maar dit was een bewuste keuze. ‘Ik wist dat ik praktijkervaring miste. Ik kan het aanraden om een aantal jaren mee te lopen op verschillende bedrijven. Je moet echt doorwerken, uren maken. Dat is superleerzaam.’

Gebouwen uit het museum

Het vormen van een maatschap was een voorbereiding voor de overname. Daarom werd ook Annika, de zus van

1976

- Jaap stapt in het bedrijf dat zijn vader Piet heeft opgebouwd. Er zijn 13 koeien en 9 hectare grond.

1981

- Nog voor de superheffing besluit Jaap de stal te verdubbelen. Eigenhandig breidt hij de grupstal uit naar 46 standplaatsen.

Peter, tijdig bij de voorstellen betrokken. 'Annika werkt in een winkel en woont hier zelfstandig op de boerderij. Maar als gevolg van een auto-ongeluk heeft ze wel een aantal beperkingen', vertelt Jaap. 'Daarom hebben we haar de voorstellen voor bedrijfsovername zo eenvoudig mogelijk uitgelegd. In het overnameplan zit dat Annika, zolang zij wil, hier op de boerderij mag blijven wonen en dat ze zelf schapen kan houden. Dat was voor haar heel belangrijk. Als iemand haar nu vraagt naar de situatie, dan kan ze prima uitleggen hoe we het hebben georganiseerd.'

Werken in een maatschap betekende meerdere kapiteins op een schip. 'Lastig? Welnee. De toekomstplannen, daarover besliste Peter, ik was de baas over de bestaande situatie', aldus Jaap. Want dat die bestaande situatie, 46 koeien in een 30 jaar oude grupstal, anders moest, dat stond voor Peter wel vast. 'Gebouwen uit het museum', zo beschrijft Peter de gedateerde stallen. 'Daar wilde ik echt niet mee verder. Pa is nu eenmaal erg conservatief', vervolgt hij. Jaap knikt. 'Hartstikke', bevestigt Jaap zonder blikken of blozen de toch wel confronterende opmerking van Peter. 'Als iets goed werkt, waarom zou je dat veranderen?' En hij kaatst terug: 'Peter is juist een grote controlefreak. Als hij een probleem ziet, dan wil hij dat echt serieus aanpakken. Ik repareer dingen vaak met een strotouwtje, maar daar kan Peter echt niet tegen. Voor hem moet iets echt goed.'

Ambitieuw plan met overname én stalbouw

Peter maakte plannen voor de bouw van een nieuwe stal, waarbij toen nog zijn vriendin en inmiddels zijn vrouw Rimke van het begin tot het eind betrokken was. 'Ze dacht mee, toonde begrip en ook haar rust steunde me in het hele proces', zo prijst Peter. Hij kreeg bij het stalontwerp veel hulp van zijn schoonvader en melkveehouder Jaap de Boer. Bij zijn eigen vader vond hij daarvoor minder gehoor. 'Als ik vroeg wat hij van de stalindeling vond, dan keek hij er nauwelijks naar en was het meer van: als jij denkt dat het zo moet, dan is het prima.'

Dat was geen desinteresse volgens Jaap, maar een blijk van vertrouwen. 'Je moet de nieuwe generatie niet voor de voeten lopen. Als hij mijn hulp nodig had, dan hoorde ik het wel. Maar er zijn in de wereld veel betere adviseurs voor stallenbouw dan ik.'

Voor het maken van het bedrijfsplan schakelde Peter hulp in van Dirk Wijnker, bedrijfskundig adviseur bij Alfa Accountants. 'Het was een ambitieus plan: een bedrijfsovername van 35 hectare en de bouw van een

nieuwe stal van 8 ton in hetzelfde jaar. Maar ik had er alle vertrouwen in dat het kon', zo vertelt Peter. 'Dat het quotumtijdperk eindigde, gaf kansen. Ik wilde er wel meteen vol gas tegenaan. De nieuwe stal moest direct vol.'

Peter vindt het woord 'visie' te groot, maar door de ingezette strategie werden er op het moment van het verdwijnen van het melkquotum in het voorjaar van 2015 wel 90 koeien gemolken in de grupstal voor 46 koeien. 'Dat was een periode van hard werken, maar wel met een doel: snel de nieuwe stal vol.'

Het zorgde ervoor dat er op de referentiedatum 2 juli 2015 uiteindelijk voor ongeveer 100 koeien en bijbehorend jongvee fosfaatrechten waren. 'De nieuwe stal zit nog niet helemaal vol, maar het had minder gunstig uit kunnen pakken. We hebben geluk gehad', zo stelt Peter nuchter vast.

▲ In de 2x8 visgraatmelkstal kunnen 70 koeien per uur worden gemolken

2006

- Peter realiseert zich dat hij boer wil worden. Hij past zijn vakkenpakket op het vwo daarop aan en kiest voor economie.

2008

- Peter start met zijn studie dier en veehouderij aan de CAH Dronten.

2011

- Dankzij zijn studie denkt Peter bewuster na over de toekomst van het bedrijf. Zoals boeren met een nieuwe stal bijvoorbeeld.

2012

- Peter rondt zijn studie af in mei, stapt meteen in de maatschap en gaat aan de slag bij de Agrarisch Bedrijfsverzorging.

2013

- Peter schrijft een bedrijfsplan, waarbij bedrijfs-overname en een nieuwe stal centraal staan. Hij krijgt groen licht van de bank.

▲
De droge koeien gaan in de herfst overdag naar buiten, maar blijven 's nachts binnen

De bank ging in 2013 akkoord met het bedrijfsplan, mede ook omdat er geen hypotheek rustte op het bedrijf. 'Ik heb nooit geld willen lenen', aldus Jaap. 'Ik heb wel land gekocht en daarmee het bedrijf van 2 hectare eigendom ontwikkeld naar 35 hectare. Maar ik heb nooit in quotum willen investeren. En die nieuwe stal, dat was gewoon voor rekening van Peter. Daar wilde ik geen risico mee lopen.'

Bij de geplande bedrijfsovername moesten de keukentafelgesprekken wel een keer gaan over het doorschuiven van het vermogen, de zorg voor zus Annika en de oude-dagvoorziening van Jaap en Petra. 'Ik geef niets om geld. Echt helemaal niets', waarmee Jaap de sfeer van de gesprekken beschrijft. 'We gaan al wel jaren acht, soms wel tien keer per jaar op vakantie, dat willen we graag blijven doen. En we willen hier op de boerderij blijven wonen, maar niets meer moeten. Dat waren mijn eisen.'
Petra, Peters moeder, had meer moeite om zomaar het

bedrijf door te schuiven. 'Ik heb met mijn moeder goed gesproken over het gunnen van de boerderij', aldus Peter. 'Zij vond – en ze heeft gelijk – dat pa niet voor niets veertig jaar hard had gewerkt. Daar heeft ook zij al die jaren concessies voor moeten doen, ook al had ze haar eigen baan. Maar ook zij is nu gelukkig met de situatie. Ze kunnen hier blijven wonen zolang ze willen en ik betaal de komende twintig jaar een vast bedrag voor de overname.'

Voortbestaan van de veestapel

De stal met 120 ligboxen en een dubbel 8 visgraatmelk-stal werd op 8 oktober 2015 in gebruik genomen. 'Ik heb de koeien helpen verhuizen, 's avonds koeien door de melkput geduwd en gezegd: 'Nu is het echt van jou, Peter. Zo voelde het ook echt voor mij. Ik was klaar', aldus Jaap. Peter had officieel het bedrijf al overgenomen in mei 2015, maar zolang de stal nog niet af was, bleef Jaap zich ontfermen over de koeien.

2014

- De voorbereidingen van de stalbouw starten.

2015

- In februari gaat de schop de grond in en start de bouw van de nieuwe stal. De oude grupstal zit inmiddels meer dan vol.

2015

- 1 mei: de bedrijfs-overname door Peter is een feit.

Dirk Wijnker: 'Grote gunfactor komt niet vaak zo voor'

'Het komt niet zo heel vaak voor dat kinderen zo'n grote gunfactor krijgen van hun ouders bij een bedrijfsovername. Jaap en Petra Honingh stelden niet zulke hoge eisen en dat maakte het voor zoon Peter wat gemakkelijker om een sluitend bedrijfsplan te maken', zo vertelt Dirk Wijnker. De bedrijfskundig adviseur bij Alfa Accountants en Adviseurs hielp Peter bij het schrijven van een bedrijfsplan en de begroting voor de financieringsaanvraag. 'De gebouwen waren zwaar verouderd, maar Jaap en Petra wilden niet meer investeren in een nieuwe stal. Ze wilden geen verplichtin-

gen meer aangaan. Snel het bedrijf overnemen om toch die stal te kunnen bouwen was de juiste optie.' Het plan resulteerde in groen licht bij de bank, maar veel ruimte in andere investeringen was er niet. 'In het plan zaten geen sleufsilo's of dure machines', aldus Wijnker. 'Eerst de stal, dat was het belangrijkste. Zaken die niet meteen geld opleverden, komen later wel. Peter wist dat zelf heel goed. Hij is een slimme jongen en heeft nu een mooie basis om verder te gaan. Maar dat komt zeker ook doordat zijn ouders hem snel alle ruimte hebben gegeven.'

Dat Peter het qua management anders aanpakte, dat was wel duidelijk. 'Ik ben fanatieker met weidegang en bemesting. Na de eerste snede probeer ik elke week te maaien, ongeacht hoeveel gras er staat. Dat zorgt constant voor schone en mooie weidepercelen.' Elke twaalf uur krijgen de koeien een nieuw stuk gras en zo lang mogelijk wordt er dag en nacht geweid. Ook voerde Peter de productie op, van de 8000 kilogram melk die zijn vader molk naar de bijna 10.000 kilogram melk per koe nu. En de selectie op het aanhouden van kalveren gebeurt vooral op basis van genomic selection. 'Ik selecteer op productie en fraai exterieur, ik vind keuringsdeelnamen erg leuk', zo verduidelijkt Peter, die regelmatig als jurylid op keuringen optreedt.

'Als ik nog boer zou zijn, dan was ik ook met genomic selection aan de slag gegaan', zo vult Jaap aan. 'We zijn allebei gek op fokkerij en kunnen genieten van mooie koeien. En ik zie de voordelen van genomic selection echt ook wel.' Eigenlijk is juist het voortbestaan van de veestapel een van de mooie dingen van de bedrijfsovername vindt Jaap. 'Dat is toch echt iets speciaals, de koe-families die ik van mijn vader heb overgenomen, gaan nu weer een generatie verder.'

Jaap is nog actief in de ledenraad van CRV en heeft altijd diverse bestuursfuncties gehad. Dat wil hij nog blijven doen, net als blijven meewerken op de boerderij.

'Ik heb nog uit een erfenis wat vleesvee gekregen en heb ook nog wat schapen. Ik help Peter als ik zin en tijd heb.

En anders niet. Hij moet zichzelf kunnen redden.' Peter redt zich dan ook prima, al liggen er voor de verzorging van honderd koeien nog voldoende uitdagingen. 'Afgelopen jaren waren een ontdekkingsreis, ik heb veel zelf moeten uitvinden. Nu is het tijd voor optimalisatie van de bedrijfsprocessen. Er valt nog meer uit te halen', aldus Peter.

Nu tijd om geld te verdienen

Dit voorjaar trouwden Peter met Rimke en dat gebeurde bewust onder huwelijkse voorwaarden. 'Mocht ik nu overlijden, dan gaat het bedrijf weer terug naar mijn ouders. Dat is wel zo eerlijk', zo vertelt Peter. 'Maar is er een nieuwe generatie, dan passen we dat meteen aan', zegt Jaap. 'Dezelfde dag nog. Je moet gewoon als oude generatie de nieuwe generatie niet in de weg zitten.' Hoe zien vader en zoon de situatie over vijf jaar? 'Ik hoop dat het er hier dan hetzelfde uitziet als nu. Dat we alles op een rijtje hebben, dat we 110 melk- en kalfkoeien melken en dat we tijd hebben voor onze gezinnen en de wereld buiten de boerderij', verduidelijkt Peter. Voor hem duidelijk geen grote uitbreidingsplannen. 'Laatst kwam een eventuele uitbreiding ter sprake met Rimke. Of we nog moesten inzetten op verder groeien, zo vroeg ik haar. Maar zij is heel nuchter en meldde: zou je niet eerst eens een paar jaar gewoon geld gaan verdienen?' Jaap schatert. 'Mooi toch? Als ik het gezegd zou hebben, dan had-ie het vast niet van me aangenomen.' |

2015

- Op 8 oktober gaan de koeien over naar de nieuwe stal.

2018

- Peter en Rimke trouwen onder huwelijkse voorwaarden.